

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

№7 (278)

ліпень 2025

Інфармацыйны

бюлетэнь

• Супольнасць

беларусаў

свету

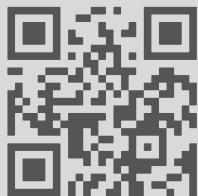
“Бацькаўшчына”

У НУМАРЫ:

**Катлеты
па-Ціханоўску,
“стрыптыз
наадварот”
і немаўляты.
Рэпартаж
з Фестывалю
Абуджаных
Tutaka**

10–13 ліпеня за 20 кіламетраў ад мяжы Беларусі праходзіў Фестываль Абуджаных Tutaka. Рэпартаж.

Старонка 4

**НЕ
ВАЙНЕ!**

**ВЫ
МОЖАЦЕ
ДАПАМАГЧЫ**

У КІЕЎСКІМ МУЗЕІ ВАЙНЫ З’ЯВІЎСЯ СТЭНД МАРЫІ ЗАЙЦАВАЙ

У Музеі вайны ў цэнтры Кіева з’явіўся стэнд памяці беларускай добраахвотніцы Марыі Зайцавай. Пра гэта напісала ў сацсетках журналістка Ксенія Галубовіч.

Стэнд, прысвечаны загінулай беларускай, стаў часткай выставы пра замежных абаронцаў Украіны.

“FOR FREEDOM – сумесны праект Музея вайны і Фонду Ромулуса Т. Везермана. Гэта прысвячэнне ўсім замежным абаронцам Украіны. Кож-

наму, хто прыняў рашэнне стаць часткай украінскага супраціву глабальнай пагроззе. Выстава раскрывае маштаб міжнароднай падтрымкі нашай краіны: ад узброенай і гуманітарнай дапамогі да персанальнага дапамогі да ўкраінскага войска”, – пераказвае журналістка канцэпцыю выставы.

Марыя Зайцава ўдзельнічала ў пратэстах 2020 года і была параненая 9 жніўня святлошумавой грана-

тай каля Стэлы. Потым дзяўчына пераехала ва Украіну. Яна ваявала супраць расійскіх акупантаў у складзе Другога інтэрнацыянальнага легіёна Украіны. Сёлета ў студзені беларуска геранічна загінула ў баі пад Пакроўскам.

Пасмяротна яна была ўзнагароджаная медалём “Тонар і годнасць” ад Аб’яднанага пераходнага кабінета і ордэнам Жалезнага рыцара ад Рады БНР.

euroradio.fm

НАВІНЫ

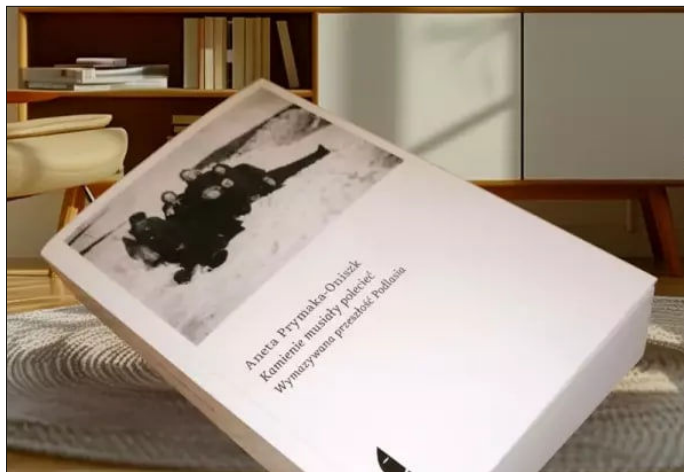
ФОНД KAMUNIKAT.ORG АПУБЛІКУЕ ПА-БЕЛАРУСКУ НАЙЛЕПШЫ ЛІТАРАТУРНЫ РЭПАРТАЖ 2024 ГОДА

Фонд Kamunikat.org ад Wydawnictwo Czarne атрымаў права на выданне па-беларуску кнігі Анэты Прымакі-Онішк “Камяні павінны былі паляцець. Сцёртае мінулае Падляшша” (Aneta Prymaka-Oniszk “Kamienie musiały polecieć. Wymazywana przeszłość Podlasia”, Wydawnictwo Czarne 2024).

Кніга ў 2024 годзе атрымала прэстыжную польскую прэмію Grand Press Чытачоў за найлепшы літаратурны рэпартаж года. Гэта ў вялікай ступені, таксама як і першая кніга гэтай аўтаркі пра бежанства, сямейная гісторыя – яе дзед ў траўні 1945 года быў забіты аддзелам польскага ўзброенага падполля ў сваёй вёсцы на Саколышчыне. Але заадно гэта спроба вяртання сцёртай, забытай і замоўчанай гісторыі Белароччыны.

Памяць пра гэтыя трагічныя падзеі амаль што сцёртая. Яна доўгі час амаль не існавала ў публічнай прасторы Белароччыны. Калі пра яе і пісалі ці гаварылі, то звычайна былі гэта гісторыкі, журналісты ці публіцысты беларускай меншасці і ў медыях гэтай жа меншасці. Пра яе лепш было не пісаць, не гаварыць, замоўчваць, баяцца і... крыху саромецца.

Тэма вярнулася некалькі гадоў таму, калі польскія нацыяналістычныя асяродкі ў Гайнаўцы пачалі праводзіць маршы “Жолнежы выклентых” узвільчаваючы капітана Рамульда Райса “Бурага”, які адказвае за смерць больш чым 80-ці беларусаў – мірных жыхароў Белароччыны, у тым ліку жанчын і дзяцей. Адказам беларускай меншасці была грамадская ініцыятыва “Наша Памяць”, якая на праваслаўных могілках у Малешах паставіла помнік на магіле святой Марыі Петручук – адной з ахвяраў “Бурага”. Аказваецца,

аднак, што такія трагічныя падзеі ў пасляваенны час адбываліся па ўсёй Белароччыне, пра што і піша Анэта Прымакі-Онішк.

Яе кніга засяроджваецца на забытым мінулым Белароччыны – тэрыторыі, на якой на працягу стагоддзяў разам жылі розныя народы: палякі, беларусы, украінцы, яўрэі і іншыя этнічныя і нацыянальныя супольнасці. Аўтарка апісвае складаны працэс знікнення памяці пра лёс гэтых супольнасцяў, паказваючы драматычны досвед дэпартацый, перасяленняў і грамадскіх зменаў, што адбываліся ў XX стагоддзі – асабліва падчас Другой сусветнай вайны і ў пасляваенны перыяд.

“Гэта вельмі важная кніга для нас як беларусаў Белароччыны, і мы хочам, каб яе выданне на беларускай мове наблізіла ўсіх беларускамоўных чытачоў да важнага, але дагэтуль мала вядомага фрагмента гісторыі польска-беларускага памежжа – гаворыць кіраўнік Фонду Kamunikat.org Яраслаў Іванюк. – Нашыя трагічныя лёсы павінны быць таксама вядомымі тым беларусам, якія пасля 2020 з’ехалі з Беларусі і пасяліліся ў Польшчы, у тым ліку на

Белароччыне”.

Гэтая кніга ў беларускім перакладзе можа таксама стаць пунктам адліку для дыялогу пра мінулае, агульную памяць і сучасныя выклікі. Асэнсаванне выпцртых падзеяў і лёсаў людзей, што жылі на памежжы, можа паспрыяць будаванню мастоў паміж польскімі, беларускімі і іншымі этнічнымі супольнасцямі, лёсы якіх звязаныя з гісторыяй гэтага рэгіёну. Кніга таксама мае патэнцыял, каб падтрымліваць працэс адраджэння беларускай культурнай ідэнтычнасці, гадамі выцсненай з публічнай прасторы і афіцыйнай гістарыяграфіі.

Кніга дазваляе ўбачыць лакальныя падзеі як частку больш шырокіх еўрапейскіх працэсаў, такіх як прымушавая міграцыя, змена межаў ці знікненне культурнай спадчыны. У гэтым сэнсе яна можа даць натхнення для наступных даследчых і адукацыйных ініцыятыў.

Варта адзначыць, што кніга Анэты Прымакі-Онішк “Камяні павінны былі паляцець. Сцёртае мінулае Падляшша” была цёпла прынята ў Польшчы як чытачамі, так і прадстаўнікамі літаратурнай, гістарычнай і журналісцкай супольнасці. Апрача зга-

данай прэстыжнай прэміі Grand Press Чытачоў за найлепшы літаратурны рэпартаж, кніга была ўдастоена Гістарычнай прэміі “Polityki” імя Марыяна Турскага ў катэгорыі найлепшая навукова-папулярная праца. Падляшская рэпартажыстка намінаваная таксама на Літаратурную прэмію Цэнтральнай Еўропы “Angelus”, а яе кніга трапіла і ў спіс намінантаў на Літаратурную прэмію “Nike” 2024 года.

Усе гэтыя ўзнагароды сведчаць пра літаратурную, дакументальную і сацыяльную вартасць дадзенай публікацыі, што яшчэ раз пацвярджае неабходнасць яе перакладу і распаўсюду сярод беларускамоўнай аўдыторыі.

Сустрэчы з Анетай Прымакай-Онішк (у тым ліку падчас Фестывалю Абуджаных “Тутака” 2024) карысталіся вялікай папулярнасцю сярод прадстаўнікоў беларускай дыяспары, якая пасля падзеяў 2020 года масава пражывае ў Польшчы. Пытанні ўдзельнікаў гэтых сустрэч сведчылі не толькі пра недахоп ведаў сярод беларускіх эмігрантаў, але і пра іх жаданне пазнаць гісторыю падляшскіх беларусаў і захаваць памяць пра яе.

Варта дадаць, што Анэта Прымака-Онішк таксама з’яўляецца аўтаркай кнігі “Бежанства 1915. Забытыя ўцекачы”, заснаванай на гісторыі яе сям’і, якая атрымала Літаратурную прэмію імя Вяслава Казанецкага і была прызнана Кнігай года Варшаўскай літаратурнай прэміі. У 2019 годзе гэтая кніга выйшла па-беларуску і выклікала ў чытачоў вялікую цікавасць.

Кніга Анэты Прымакі-Онішк “Камяні павінны былі паляцець. Сцёртае мінулае Падляшша” ў перакладзе Наталлі Русецкай выйдзе ў першай палове 2026 года.

kamunikat.org

ЦІХАНОЎСКІ РАСКАЗАЎ ПРА СТРАШНЫЯ ЎМОВЫ, У ЯКІХ СЯДЗІЦЬ СТАТКЕВІЧ

Сяргей Ціханоўскі кажа, што Мікалая Статкевіча ўтрымлівалі ў Глыбокім у камеры, дзе нават локці немагчыма развесці.

Да Статкевіча, паводле слоў Ціханоўскага, таксама прыязджалі з прапановамі пісаць прашэнне ад памілавання, але Статкевіч плынуў ім у твар.

Міколу Статкевіча затрымалі 31 мая 2020 года, калі ён ехаў на Камароўку на пікет Святланы Ці-

ханоўскай.

У снежні 2021 года яго асудзілі на 14 гадоў калоніі асаблівага рэжыму за арганізацыю масавых беспарадкаў. Пакаранне палітык адбывае ў Глыбоцкай калоніі.

З лютлага 2023 года Міколу Статкевіча ўтрымліваюць без сувязі з роднымі і знешнім светам (рэжым інкамунікада).

nashaniva.com

НАВІНЫ

НОВАЕ ВЫДАВЕЦТВА SURMA ПЕРШАЙ КНІГАЙ ВЫПУСКАЕ ПЕРАКЛАД З ЛІТОЎСКАЙ

Міжнародны саюз беларускіх пісьмёнікаў запускаяе ўласную кніжную марку Surma, пад якой будуць выходзіць кнігі беларускіх і замежных аўтараў. Першай кнігай выдавецтва стаў раман Гінтараса Граяўскаса “Гісторыі пра адважнага рыцара Тэнксалота і дракона містара Кайндлі”. З літоўскай на беларускую твор пераклала Сабіна Брыло.

Герой аповесці Гінтараса Граяўскаса адпраўляецца на пошукі дракона, каб яго забіць, бо гэта лагічна і натуральна, калі ты завешся рыцарам. Тваё атачэнне патрабуе ад цябе канвенцыйнага дзеяння – забойства. Гэта экзамен, які належыць здаць грамадству, каб цябе прызналі за таго, кім ты заяўляеш. Але “штосьці пайшло не так”.

Два антаганісты – рыцар і дракон – замест таго, каб біцца, пачынаюць размаўляць. Чытач робіцца слухачом захапляльных гісторый, у якіх рэальныя гістарычныя падзеі і персанажы пераплятаюцца з фантазіямі, поўнымі гумару і філасофіі.

Мастацкае афармленне Ганны Штольц.

Проза Гінтараса Граяўскаса ўпершыню публікуецца па-беларуску. Набыць кнігу можна праз інтэрнэт краму Kamunikat.shop.

Гінтарас Граяўскас (Gintaras Grajauskas) – паэт, драматург, празаік і музыкант. Нарадзіўся ў 1966 годзе ў Мар’ямпалі. Вучыўся на Клайпедскім факультэце Дзяржаўнай кансерваторыі Літвы (кафедра джазу). Лаўрэат шэрагу прэмій, у тым ліку

прэміі Міністэрства культуры Літвы (2003) і Залатога Сцэнічнага Крыжы (2007) за п’есу “Дзяўчынка,

якой баяўся Бог”. Вершы перакладзеныя на шматлікія мовы. Беларускія пераклады друкаваліся ў часопісе “Дзеяслоў” (№68) і анлайн-часопісе TAUBIN ў перакладзе Андрэя Хадановіча, а таксама ў анталогіі сучаснай літоўскай паэзіі “Горад на гары”. Жыве ў Клайпедзе.

SURMA – партнёрскі праект Міжнароднага саюзу беларускіх пісьмёнікаў, які базуецца ў Вільні. Пад брэндам выдавецтва мяркуецца выпуск кнігі па некалькіх кірунках. У найбліжэйшых планах выхад кнігі прызёраў прэміі імя Ежы Гедройцы, пераможцаў літаратурных конкурсаў, аднаўленне серыі дэбютных кніг “Пункт адліку”, арыгінальная і перакладная дзіцячая літаратура.

bellit.info

У ЧАРНІГАВЕ ЎСТАЛЯВАЛІ І АСВЯЦІЛІ ІНФАРМАЦЫЙНУЮ ДОШКУ КАСТУСЮ КАЛІНОЎСКАМУ

У Чарнігаве адкрылі і асвятцілі інфармацыйную дошку, прысвечаную беларускаму публіцысту і змагару супраць расійскага імперыялізму Кастусю Каліноўскаму.

Чын асвятчэння здзейсніў архіепіскап Наваградскі і Паўночнаамерыканскі Беларускай аўтакефальнай праваслаўнай царквы Святаслаў (Логін).

У мерапрыемстве прынялі ўдзел: старшыня дабрачыннага фонду “Вольная Беларусь” і кіраўнік беларускай дыяспары ва Украіне Аляксей Францкевіч, капелан айцец Яўген Орда, дэпутат абласнога савета Алег Шпак, а таксама валанцёр Аляксандр Ясянчук. “Наша каманда падтрымлівае барацьбу беларускага народа за незалежнасць і вольную будучыню. На мінулым тыдні мы перадалі дапамогу беларускаму падраздзяленню, якое ваюе ў складзе Сіл БПЛА Узброеных сіл Украіны: коптар Mavic 3 Pro, лекі, маніторы і іншае неабходнае абсталяванне. Разам – да перамогі!” – паведамляе Аляксандр Ясянчук.

Дарэчы, у Чарнігаве адна з вуліц носіць імя Кастуса Каліноўскага.

homeldays.org

УПЕРШЫНЮ НА ІТАЛЬЯНСКІМ ТЭЛЕБАЧАННІ ПРАГУЧАЛА БЕЛАРУСКАЯ МОВА!

14 ліпеня ўпершыню на італьянскім тэлебачанні прагучала беларуская мова.

У праграме Pillole di Sapore, якая выйшла на Alma TV Food (канал 65), былі прадстаўлены два традыцыйныя беларускія рэцэпты, падрыхтаваныя беларускім кухарам Андрэем Шайко, піша тэлеграм-канал “Народная Амбасада Беларусі ў Італіі”. Гледачы таксама ўбачылі выступленні Юліі Юхно, прадстаўніцы Народнай амбасады Беларусі ў Італіі.

“Гэта важны крок у захаванні і папулярызаванні беларускай культуры за мяжой”, – адзначыла “Народная Амбасада Беларусі ў Італіі”.

budzma.org

НАВІНЫ

КАТЛЕТЫ ПА-ЦІХАНОЎСКУ, “СТРЫПТЫЗ НААДВАРОТ” І НЕМАЎЛЯТЫ. РЭПАРТАЖ З ФЕСТИВАЛЮ АБУДЖАНЫХ TUTAKA

10–13 ліпеня за 20 кіламетраў ад мяжы Беларусі праходзіў Фестываль Абуджаных Tutaka. “Радые Свабода” расказала, што там адбывалася.

Tutaka праходзіла ўжо пяты раз ва ўрочышчы Барык каля мястэчка Гарадок пад Беластокам у Польшчы. Сёлета імпрэза доўжылася ажно чатыры дні: 10–13 ліпеня, ад абеда чацвярга да ночы нядзелі. Першы фест быў удвая карацейшым.

“Я тамака”, – кажа адзін з арганізатараў імпрэзы Павал Станкевіч праз радыё.

Tamaka, Tutaka, Viedaka, Chillaka, Niedaloka – назвы пляцовак, дзе праходзяць майстар-класы, лекцыі, канцэрты.

Павал Станкевіч расказаў “Радые Свабода”, што яны падумваюць у будучыні падоўжыць імпрэзу да тыдня. Ужо цяпер падкрэсліваюць, што гэта не фест на ўікэнд, але шырэйшая падзея, дзея якой варта браць адпачынак ад працы.

35 гадоў таму на гэтым месцы ўпершыню зладзілі легендарны фестываль беларускай альтэрнатыўнай і рокавай музыкі “Басовішча”. Некаторыя ўдзельнікі “Тутака” дагэтуль называюць фест “Басы” і працягваюць параўноўваць фарматы. Станкевіч кажа, што гэтыя параўнанні яго не трыгераць.

“Гэта зусім не трапнае параўнанне”, – кажа ён.

З словаў Паўла, гэта сапраўды розныя фарматы. Калі “Басовішча” было перадусім музычным фестам, дык “Тутака” – грамадскі фестываль, хача ў ім таксама ёсць музыкальная частка.

“Мы ім маладосці не аддамо. А гэта юнацтва”, – падкрэслівае ён на стальгічную ролю папярэдніка “Тутака”.

Станкевіч падзяліўся ўспамінамі – сам быў на першым “Басовішчы”,

калі меў 10 гадоў. Узгадаў адну гісторыю, што здарылася на “Басовішчы” пазней.

“Я сядзеў пад сцэнай, чыліў, абaperшыся спінай на дрэва. Пачаўся канцэрт нейкага гурту. Спачатку не звярнуў на гэта ўвагі. Але калі яны пачалі спяваць, я быў пад такім уражаннем, што, нягледзячы на стому, пабег, каб даведацца, які гэта гурт, і абавязкова купіць яго касету. Гэта быў гурт Kriwi ў старым складзе. Я гэтую касету, аблічбаваную, дагэтуль вельмі часта слухаю”, – расказвае Павал.

Ён кажа, што тады захаўся ў Вераніку Крутлову, а пазней запрасіў яе на першы фест “Тутака”.

“Пасля яна ў офісе пачала ціха напяваць песню „Царкоўка“. І мы заспявалі яе разам. Валерыя Дэле, якая таксама выступала на “Тутака”, дагэтуль успамінае, што гэта быў найлепшы выступ”, – расказвае Павал.

Аляксей, яшчэ адзін наведнік і “Басовішча”, і “Тутака”, жыве ў

Варшаве. Ён адзначае, што гэты фест у параўнанні з іншымі беларускімі святамі, што праходзяць за мяжой, адрозніваецца вясковай, прыроднай атмасферай. Бо праходзіць у лесе, адрозна ад іншых, гарадскіх імпрэзаў.

Ён заўважае, што бясплатны ўваход на фест – яшчэ адна адметнасць падзеі, і параўноўвае яе з польскім Woodstock’ам, буйным музычным рок-фестывалем, які збірае сотні тысяч чалавек і таксама бясплатны для наведнікаў.

“Я дагэтуль называю гэты фест “Басамі“, бо туды прыежджаюць тыя самыя людзі, ствараюць тую самую атмасферу, граюць тыя самыя музыкі. Ёсць асабліваці, таму для мяне гэта “Басы плюс“, – кажа Аляксей.

Полька Карнэлія наведала сёлета фест “Тутака” дзеля беларускіх спеўных варштатаў. Яна ездзіла на “Басовішча” шмат разоў каля 30 гадоў таму.

“Калі я была маладая і прыгожая”, – усміхаецца яна.

Тады, з яе ўспамінаў, было значна больш палякаў, чым беларусаў. Удзень “Басовішча” таксама наведвалі сем’і з дзецьмі, а ўжо на вечар і ноч заставалася моладзь. З ейных успамінаў, там быў не толькі цяжкі рок, але і блюз, і джаз.

“Тады ў вас (у Беларусі. – РС) нешта рушыла. Быў адкрыты праезд праз мяжу”, – успамінае Карнэлія мінулыя часы.

Адным з яскравых яе ўспамінаў быў канцэрт, падчас якога яна хацела заскочыць на спіну хлопцу. Аднак падчас скачка ў яе парваліся нагавіцы.

“І ўсе ўбачылі мае прыгожыя зя-

лёныя майткі”, – смяецца суразмоўца.

Перад фестывалем пахаладала, некалькі дзён ішлі дажджы. Перыядычна ліло і падчас імпрэзы. Праз гэта некаторыя перадумалі ехаць ўвогуле. Тых, хто даехаў, ратавалі дажджавікі і гумовыя боты.

“Дождж нас спужаўся”, – перакананы Уладзь, які прыехаў з Кракава і ўрэшце дачакаўся сонечнага, цёплага надвор’я ў Барыку.

Павал Станкевіч заўважыў, што дождж ускладніў падрыхтоўку да фесту. Але людзі, якія рыхтавалі пляцоўку, проста выходзілі і працавалі, нягледзячы на дождж.

“Стрыптыз наадварот” і фільм пра Алеся Пушкіна

Многія суразмоўцы “Радые Свабода” адзначалі, што прыехалі ўбачыцца з сябрамі, абняцца, патусіць. Праграма для іх была менш важнай.

Сёлетняй навінкай фесту стала большая колькасць супольных праглядаў фільмаў, расказаў Павал Станкевіч. У тым ліку глядзелі фільм пра Алеся Пушкіна. Акрамя музычнай часткі, можна было паслухаць лекцыі на гістарычную, праваабарончую тэматыку.

Цімох Акудовіч сабраў поўны намёт слухачоў на лекцыю пра таямніцы Радзівілаўскай мапы.

Кацярына Ваданосава, якая аднаўляе беларускія строі розных эпох, паказала “стрыптыз наадварот”, калі яна паволі адзясца – ад ніжняй бялізны ў выглядзе панталонаў і ніжняй кашулі да поўнага строю жанчыны часоў паўстання Кастуся Каліноўскага. Гледачы даведаліся, што чорны жалобны колер сімвалізаваў

у той перыяд пратэст і падтрымку паўстанцаў. За такі строй жанчыну маглі пасадзіць на “суткі” і нават высласць у Сібір.

Падарожнік вакोल свету Аляксандр Гойшык раскажаў слухачам пра свае прыгоды ў розных краінах. Ён падзяліўся з “Радзе Свабода” адчуванням, што пасля трох гадоў вандравання пераважна па цёплых краінах ніяк не можа сагрэцца ў Польшчы.

“Мне халодна. Я тры гады жыў без зімы”, – кажа ён.

Аляксандр сказаў, што цяпер жыве ў польскай вёсцы каля мяжы з Чэхіяй, у старой камяніцы, і піша кнігу пра сваё вялікае падарожжа.

Архітэктар-рэстаўратар Вадзім Гліннік падзяліўся падчас лекцыі цікавосткамі беларускай архітэктуры.

Удзень ініцыятыва “Танцы ў Пазнань” з Познані з гармонікам, дудой і скрыпкай заахвоцілі да традыцыйных беларускіх танцаў каля паўсотні чалавек.

Можна было навучыцца ткаць традыцыйныя паясы на майстар-класе Рэгіны Лавор і спяваць жніўныя спевы з Вольгай Барышнікавай.

У пункце фонду BySol, які і летась, ставілі пераводкі з надпісам “экстрэміст” і раздавалі бліскучкі і налпекі за ахвяраванне. Кіраўнік фонду Андрэй Стрыжак заўважае, што яны ўвесь час працуюць з досыць сумнымі гісторыямі.

“У нас ёсць спецыфічны фармат крэатыўных сесій дзе мы абмяркоўваем абсалютна розныя ідэі”, – кажа Стрыжак пра тое, як узнікла ідэя такой акцыі.

На вечаровых канцэртах на вялікай сцэне запланавалі выступы як вядомых беларускіх гуртоў – “Дай дарогу”, Dzieciuki, Krambambula, NaviBand – так і маладых, менш вядомых калектываў і выканаўцаў з Падляшша і Беларусі Mandzik, Ilo&Friends, Śpievų z-pad mosta, ILI-ILI, ArhedeLic, Maxim i Oliczka.

На яшчэ адной, меншай сцэне, якую зладзіў Беластоцкі музычны клуб, выступалі гурт “Курвадзікі”, Аляксандр Памідораў, калектыву Кацярыны Ваданосавай, Dziadzenka.

“Вельмі добра і камфортна арганізаваная пляцоўка: ежа, туалеты, нідзе няма чэргаў, намётавае поле, ахова ёсць ненавязлівая, падзел на зоны. Вельмі шмат сілаў прыцягнута, каб гэта арганізаваць, шмат валанцёраў. Няма смецця”, – каментуе арганізацыю фестывалю Ірына.

Нягледзячы на пераважна забавляльны змест падзеі, тэма палітвязняў гучала, у тым ліку на канцэртах. “Мы памятаем пра Пашу Макэйку, Анджэя Пачобута, Міколу Дзядка, Ігара Аліневіча”, – сказаў Алесь Дзянісаў падчас выступу гурту Dzieciuki.

У гэты час на поле занеслі шматметровы бел-чырвона-белы сцяг.

Сяргей Ціханоўскі на “Тутака”

Сяргей Ціханоўскі таксама завітаў на фестываль Tutaka. Сустрэча ўдзельнікаў фестывалю з Сяргеем Ціханоўскім запланаваная на нядзелю, 13 ліпеня. Аднак блогер прыехаў на дзень раней.

Ён прайшоў па перыметры фестывалю. Зайшоў у многія наметы кірмашу фестывалю і каротка перамовіўся з людзьмі. Выдаўцы падарылі яму кнігу Паўла Валковіча #IMBY пра жыццё ў незалежнай Беларусі, гаспадар кравы “Адметнасць” Сяргей Верамеенка – дзве футболкі розных памераў, на цяпер і на пазней. Каля пункту ініцыятывы, якая займаецца ЛГБТК+ супольнасцю, Сяргей нагадаў, што да гомасэксуальных людзей у турме ставяцца вельмі кепска, і ён засведчыў гэта на сабе, бо яго спрабавалі перавесці ў так званы “нізкі статус”.

На ўсім шляху Ціханоўскага суправаджала ахова імпрэзы. Некаторыя ўдзельнікі падыходзілі сфатаграфавалі. Выгукам “Жыве Беларусь” яго сустрэлі каля сцэны, дзе ішоў канцэрт.

На фудкорце каля рондлю з бігсам Сяргей заўважыў, што капуста

была найменш смачнай стравай у турме, а каля смажаных каўбасак паабядаў, што ўвечары падсмажыць на фэсце катлеты па-ціханоўску. Урэшце замовіў трускаўкавы ліманад: “Я пляць гадоў не еў трускавак”, – дадаў ён.

Увечары Сяргей сапраўды пасмажыў катлеты па-ціханоўску на грылі аднаго з пунктаў продажу ежы, на вачах у наведнікаў з дапамогай сваёй каманды. Катлеты раздавалі бясплатна. Зняць працэс і атрымаць катлеты сабраліся дзясяткі чалавек. У чарзе па катлеты Ціханоўскага быў і Павал Латушка.

Вышываныя кашулі і немаўляты

Як раскажаў Павал Станкевіч, за першыя два дні фестывалю сабраў каля 3-4 тысяч чалавек. Арганізатары спадзяюцца, што да канца падзеі яе наведуюць агулам 5 тысяч удзельнікаў.

На “Тутака” прыехалі беларусы з розных куткоў Польшчы, шмат аўтамабіляў было з літоўскімі нумарамі, былі наведнікі з далейшых краін, прыкладам, Швейцарыі. Прыехалі і людзі непасрэдна з Беларусі.

Многія надзявалі вышываныя

кашулі, вышывайкі або нават поўныя традыцыйныя строі.

“Гэта маркер”, – патлумачыў адзін з наведнікаў у вышыванай кашулі.

Сямейны фармат фестывалю захоўваецца. Прыязджаюць нават з немаўлятамі. Наймалодшай удзельніцы, якую ўдалося знайсці, было тры месяцы. Было на фестывалі і багата сабак розных памераў і колераў.

Для дзяцей ладзілі асобную праграму. Яны ўдзельнічалі ў традыцыйных беларускіх гульнях і танцах, вышывалі паштоўкі, плялі саламяных павукоў, займаліся дзіцячым фітнэсам для найменшых. Дзеці і самі ладзілі сабе забавы: гойсалі па лесе, гулялі ў “Мафію” і баскетбол.

“Была смачная пасціла”, – адказала малая Віка на пытанне, што ёй спадабалася найбольш.

Вядоўцы вечаровых канцэртаў паведамілі, што сёлета на фестывалі здарыліся як найменей дзве прапановы выйсці замуж, адну з іх зрабіў бубнач гурту Dzieciuki.

Фэст можа стаць платным

Уваход на фестываль застаецца бясплатным. Але трэба плаціць за ўваход на намётавае поле (каля 24 еўра за чатыры дні), паркінг. Арганізатары ўлічылі пажаданні мінулага года і зрабілі ўваход для дзяцей да 6 гадоў бясплатным, дзецям ад 7 да 14 гадоў – напалову таннейшым, чым дарослым.

Бюджэт фестывалю Tutaka сёлета склаў каля 400 тысяч злотых (больш за 90 тысяч еўра), раскажаў Павал Станкевіч. Паводле яго, які і летась, сёлета адзін са спонсараў паменшыў фінансаванне. Налета ўваход на Tutaka можа стаць платным.

“Далей мы не пацягнем фестывалю, каб ён быў такім гучным. Да гэтага даходзіць выгаранне, патрэба наймаць прафесійных людзей дадаткова да валанцёраў”, – тлумачыць Станкевіч.

svaboda.org

НАВІНЫ

БЕЛАРУСКА-ПАДЛЯШСКИ ЛЕТНІК У СТУДЗІВОДАХ: КАРАНІ, ВЕРА І ТВОРЧАСЦЬ

У вёсцы Студзіводы распачаў працу чарговы беларуска-падляшскі летнік, арганізаваны для дзяцей і моладзі, якія выхоўваюцца ў традыцыйнай беларускай культуры і праваслаўнай веры.

Летнік сабраў удзельнікаў з розных населеных пунктаў Падляшша, а таксама запрошаных гасцей. Кажа арганізатар, кіраўнік Музея малой айчыны ў Студзіводах Дарафей Фіёнік:

– Майстар-клас “Лета з традыцыяй”. 20 гадоў мы яго ўжо арганізуем. Маём за мэту, каб дзеці адпачылі пры працы. Робім тое, чаго дзеці не робяць штодзень. У школах пераважна іх ніхто не вучыць ткаць на кроснах і не вучаць іх рабіць розныя рэчы з гліны ці з саломы, спяваюць традыцыйныя песні, танцаваць традыцыйныя танцы.

Ужо ў першыя дні ўдзельнікі летніка наведвалі царкву ў Новай Волі, дзе далучыліся да святкавання дня святога Яна. Яны пабывалі ў Працоўні фільму, гуку і фатаграфіі ў Міхалаве, працягвалі апавяданне Міхала Гайдукі ў аграгаспадарстве ў Кабыляныцы, а таксама здзейснілі духоўную вандроўку ў Скіт святых Антонія і Феадосія Пячэрскіх у Адрынках.

racyja.com

ЖУРНАЛІСТКУ ГЛАФІРУ ЖУК СЁЛЕТА АБРАЛІ “ВЫБІТНАЙ ВЫПУСКНІЦАЙ ЕГУ”

Кожны год Еўрапейскі гуманітарны ўніверсітэт, які месціцца ў Літве, вызначае найлепшага выпускніка ці выпускніцу года. Намінаваць чалавека на ўзнагароду можна было праз адкрытую форму на сайце ўніверсітэта.

Пасля гэтага акадэмічная супольнасць вызначае пяць чалавек, якія могуць прэтэндаваць на званне “выбітны выпускнік”. Затым з іх галасаваннем абіраюцца тры.

Сёлета тройка прэтэндэнтаў аказалася цалкам жаночай. Намінаваліся Наталія Зданевіч, выпускніца магістарскай праграмы “Развіццё культурнай спадчыны” 2023 года; Іяланта Казакова, выпускніца магістарскай праграмы “Візуальная пластыка” 2023 года; і Глафіра Жук, выпускніца бакалаўрскай праграмы “Меды і камунікацыя” 2024 года.

У выніку пераможцай стала журналістка. Афіцыйная цырымонія ўзнагароджання адбылася ва

ўніверсітэце 27 чэрвеня.

– Удзячная ЕГУ за ўзнагароду. Раней гэтае званне атрымлівалі Наста Лойка (2023), Мікалай Дзядок (2021) і Таццяна Кузіна (2022). Я маю год быць з імі ў адным шэрагу. Усе тры знахо-

дзяцца за кратамі, але я вельмі спадзяюся, што хутка яны змогуць выйсці і атрымаць свае ўзнагароды. Мы іх вельмі чакаем, як і іншых палітзняволеных, – адзначыла Глафіра Жук.

Зараз Глафіра Жук жыве ў Берліне: яна атрымала стыпендыю ад “Рэпарцёраў без межаў”. Як журналістка-фрылансерка супрацоўнічае з “Нашай Нівай” і ў рамках стыпендыі піша для аднаго з еўрапейскіх выданняў.

Пасля заканчэння стыпендыі журналістка збіраецца вучыцца далей:

– Я зараз актыўна вучу англійскую мову і рыхтуюся да міжнароднага іспыту: у наступным годзе я буду спрабаваць паступіць у магістратуру. Але ўжо не ў ЕГУ, а ў адзін з брытанскіх універсітэтаў. Пры гэтым я не збіраюся кідаць журналістыку: буду сумяшчаць вучобу з працай, наколькі гэта магчыма, – падкрэсліла Глафіра Жук.

baj.media

ПАРЛАМЕНЦКАЯ ГРУПА “ЗА ДЭМАКРАТЫЧНУЮ БЕЛАРУСЬ”: З НОВЫМІ СІЛАМІ – У НЯМЕЦКІМ БУНДЭСТАГУ!

Дарадца Святланы Ціханоўскай па парламенцкім супрацоўніцтве і канстытуцыйнай рэформе Анатоль Лябедзька наведваў Берлін, дзе правёў перамовы ў Бундэстагу. Адзін з галоўных вынікаў сустрэч, які можна адзначыць ужо цяпер, – аднаўленне працы групы “За Дэмакратычную Беларусь”. Пасля выбараў у нямецкім парламенце група абнавіла склад,

аб’яднаўшы дэпутатаў з трох галоўных фракцый нямецкага парламента: хрысціянска-дэмакратычнага саюзу, сацыял-дэмакратаў і “зялёных”.

Чаго практычнага дамагаўся для беларусаў Анатоль Лябедзька падчас візіту?

• працягу праекта стажыровак для беларускай моладзі ў парламенце: летась чацвёрта беларусаў прайшлі

стажыроўкі ў Бундэстагу;

• запуску кампаніі ў падтрымку беларускіх палітвязняў, якая б магла стартаваць у верасні з нагоды дня народзінаў Алеся Бяляцкага;

• старту праграмаў для аздараўлення чарнобыльскіх дзяцей. Каб абмеркаваць ініцыятыву, восенню плануецца зладзіць сустрэчу парламентарыяў, прадстаўнікоў чарно-

быльскіх ініцыятываў і беларускай дыяспары;

• працы ў ландстагах і – у доўгатэрміновай перспектыве – стварэння невялікіх дэпутацкіх груп, якія мусяць найпрост працаваць з беларускай дыяспарай (у тым ліку па тэме мясцовага самакіравання). У прыярытэце такія гарады як Дрэздэн, Мюнхен, Франкфурт.

tsikhanouskaya.org

НАВІНЫ

АКЦЫЯ САЛІДАРНАСЦІ З БЕЛАРУСКІМІ ПАЛІТВЯЗНЯМІ Ў ВАРШАВЕ

6 ліпеня ў цэнтры Варшавы ля помніка Каперніка адбылася чарговая акцыя. На гэтай акцыі людзі публічна выказалі салідарнасць з тысячамі вязняў, якія без віны захоплены рэжымам і кінуты на многія гады за кратамі палітычных матывах.

Удзельнікі акцыі таксама нагадалі беларусам і ўсяму свету пра так званы Дзень Незалежнасці 3 ліпеня. Бо ён не мае нічога агульнага з сапраўдным Днём Незалежнасці Беларусі – 27 ліпеня, гаворыць лідар Руху Салідарнасці “Разам” Вячаслаў Сіўчык:

– Справа ў тым, што 3 ліпеня – гэта здзеў з усяго беларускага народа. Так, гэта дата, калі саветскія войскі вызвалілі сталіцу БССР Менск у 1944 годзе. Але старыя менчукі заўсёды маўчалі пра тое, што немцы сышлі раней.

Скончылася акцыя традыцыйным агульным здымкам удзельнікаў.

racyja.com

ВЫСТАВА ПРА БЕЛАРУСКІХ ПАЛІТЫЧНЫХ ЗНЯВОЛЕННЫХ – У ЦЭНТРЫ ПРАГІ

24 ліпеня ў Празе адкрылася выстава, прысвечаная палітычным зняволеным з Беларусі, Расіі і Украіны. Яе падрыхтавала Міністэрства замежных спраў Чэхіі ў супрацоўніцтве з чэшскімі няўрадавымі арганізацыямі People In Need, Prague Civil Society Centre і Gulag.cz.

Героі выставы – канкрэтныя людзі: Нарыман, Людміла, Ірына, Марыя, Вольга, Арсеній, Надзея. Іх імёны павінны гучаць, бо кожны стаў сімвалам мужнасці і чалавечай годнасці ў змрочныя часы. Аднак сотні іншых мужчын, жанчын і малых людзей дагэтуль за кратамі – толькі за тое, што адважыліся выказацца за свабоду.

Сёння Чэхія дала голас тым, каго пазбавілі магчымасці гаварыць.

Мерапрыемства, на якім прысутнічалі дыпламаты, міжнародная супольнасць, няўрадавыя арганізацыі, а таксама жыхары і госці сталіцы, наведвала дырэктарка Офіса дэмакратычных сілаў Беларусі ў Чэшскай Рэспубліцы Крысціна Шыянок: “3 18 ліпеня па 15 жніўня на Рашынавай узбярэжнай можна ўбачыць як вядомыя, так і менш вядомыя гісторыі палітзняволеных з Беларусі, Расіі і Украіны. Хтосьці з людзей ужо на свабодзе, іншыя – дагэтуль у нечалавечых умовах. Адметнасць гэтай выставы ў тым, што яе арганізавала МЗС ЧР у супрацоўніцтве з чэшскімі няўрадавымі арганізацыямі. Пазіцыя Чэхіі па беларускіх палітзняволеных не змянілася: пакуль усе не будуць вольнымі”.

Працу пражскага Офіса па падтрымцы паліт-

зняволеных адзначыў ва ўступнай прамове чэшскі спецупаўнаважаны па Усходнім партнёрстве і вялікі сябра свабоднай Беларусі Давід Стулік.

Пражскі Офіс у траўні 2024 года зладзіў у Пра-

зе I кангрэс па палітзняволеных у Беларусі #WithoutJustCause. Ужо цяпер мы можам паведаміць, што II кангрэс адбудзецца ў верасні 2025 года ў Варшаве і Познані.

tsikhanouskaya.org

Беларускія мерапрыемствы па ўсім свеце ➡ @Budzma_razam_bot

in memoriam

ПАЙШОЎ З ЖЫЦЦЯ МІКОЛА ЛЮЦКО

З Мінска прыйшлі сумныя навіны – пайшоў з жыцця Мікола Люцко, колішні сябра Управы “Бацькаўшчыны” і сябра Рады Згуртавання ад самага заснавання арганізацыі, адзін з самых нашых актыўных і ініцыятыўных паплекнікаў.

Мы шчыра смуткуем і выказваем спачуванні сваякам, блізкім Міколы Люцко, а таксама ўсім, хто яго ведаў.
ЗБС “Бацькаўшчына”

ПАМЁР ЭДВАРД ЗАЙКОЎСКІ

22 ліпеня памёр вядомы беларускі археолаг Эдвард Зайкоўскі. Яму было 72 гады.

У канцы 1970-х – пачатку 1980-х Эдвард Зайкоўскі быў удзельнікам грамадскага аб’яднання “Беларуская Майстроўня”.

З 1980 года працаваў у Інстытуце гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, даследаваў помнікі неаліту і бронзавага веку, язычніцкія вераванні і першабытнае мастацтва на тэрыторыі Беларусі.

ЗБС “Бацькаўшчына”

ПАМЁР ВЯЧКА СТАНКЕВІЧ

16 ліпеня памёр беларускі грамадскі дзеяч у ЗША Вячка Станкевіч (1932-2025), паведаміла ў сваім фэйсбуку Наталля Гардзіенка.

Вячка Станкевіч нарадзіўся ў Вільні 15 верасня 1932 г. у сям’і вядомага мовазнаўцы Янкі Станкевіча і ягонай жонкі Марыі. У 1949 г. разам з бацькамі прыехаў у ЗША. Спачатку пасяліўся ў Мінэсоце, пазней жыў у Кліўлэндзе, дзе ўдзельнічаў у беларускай футбольнай камандзе “Пагоня”. У 1951–1954 гг. служыў у амерыканскім войску. Па вяртанні жыў у Нью-Ёрку.

У 1959 г. закончыў Нью-Ёркскі гарадскі каледж з дыпламам інжынера-электроніка. У 1968-м у Ньюаркскім інжынерным каледжы (Нью-Джэрсі) атрымаў ступень магістра інжынерны. Гуляў за нью-ёркскую футбольную каманду “Беларусь”. Быў актыўным сябрам Згуртавання беларускай моладзі ў Амерыцы, быў старшынём яго нью-ёркскага аддзела, пазней старшынём Галоўнай управы. Працаваў інжынерам у карпарацыях ITT і WesternUnion. У 1963–1966 гг. у сувязі з працай жыў у Заходняй Еўропе, пазней вярнуўся ў Нью-Ёрк.

Быў сябрам Беларуска-Амерыканскага задзіночання, уваходзіў у кіраўніцтва арганізацыі (старшыня Галоўнай управы ў 1969–1971 і 2007–2011 гг.). У 1988–1998 гг. быў кіраўніком беларускай службы Радыё “Свабода”. Пасля вярнуўся ў ЗША. У 2003 г. пераняў кіра-

ванне Фундацыяй імя Льва Сапегі. Радны БНР, быў абраны заступнікам старшыні Рады. У 2009–2018 гг. быў старшынём Беларускай фундацыі Крачэўскага. У 2013 г. разам з жонкай заклаў фундацыю “Montgoe-Vilnia Foundation” для падтрымкі розных беларускіх праектаў.

Паводле facebook.com/natalla.hardziyenka

Беларускі календар памятных дат на жнівень 2025 года

5 жніўня

• 40 гадоў таму, у 1985-м, памёр Часлаў Будзька, дзеяч эміграцыі ў Нямеччыне і ЗША.

6 жніўня

• 310 гадоў таму, у 1715-м, нарадзіўся Мацей Догель, гісторык-археограф, правазнавец. Памёр у 1760-м.

• 185 гадоў таму, у 1840-м, нарадзіўся Альгерд Абуховіч, пісьменнік. Памёр у 1898-м.

7 жніўня

• 115 гадоў таму, у 1910-м, нарадзіўся Якуб Ермаловіч, пісьменнік. Памёр у 1987-м.

• 30 гадоў таму, у 1995-м, памёр Максім Танк (сапр. Яўген Скурко), паэт.

9 жніўня

• 115 гадоў таму, у 1910-м, нарадзілася Ларыса Геніюш (дзев. Міклашэвіч), паэтка. Памерла ў 1983-м.

13 жніўня

• 30 гадоў таму, у 1995-м, памёр Аляксей Мельнікаў, літаратуразнавец.

14 жніўня

• 50 гадоў таму, у 1975-м, у ЗША Янка і Станіслаў Станкевічы заснавалі Вялікалітоўскі фонд імя Льва Сапегі – прыватны дабрачынны фонд для развіцця беларускай навукі.

15 жніўня

• 245 гадоў таму, у 1780-м, нарадзіўся Ігнат Анацэвіч, гісторык, археограф. Памёр у 1845-м.

16 жніўня

• 80 гадоў таму, у 1945-м, паміж СССР і Польшчай падпісана дамова аб змене савецка-польскай мяжы: Польшчы былі перададзены 17 раёнаў Беластоцкай вобласці разам з Беластокам і 3 раёны Брэсцкай вобласці.

• 35 гадоў таму, у 1990-м, памёр Язэп Семянон (Семянонаў), літаратар.

25 жніўня

• 80 гадоў таму, у 1945-м, нарадзіўся Ваерый Слюнчанка, гісторык архітэктуры. Памёр у 1992-м.

26 жніўня

• 145 гадоў таму, у 1880-м, нарадзіўся Гіём Апалінэр (Вільгельм Кастравіцкі), французскі паэт беларускага паходжання. Памёр у 1918-м.

28 жніўня

• 385 гадоў таму, у 1640-м, памёр Рафал (Мікалай) Корсак, уніяцкі царкоўны дзеяч.

• 110 гадоў таму, у 1915-м, нарадзіўся Часлаў Найдзюк, дзеяч эміграцыі ў ЗША. Памёр у 1995-м.

31 жніўня

• 190 гадоў таму, у 1835-м, памёр Людвік Міхаіл Пац, вайсковы дзеяч.

Беларусы ў свеце

№ 7 (278), ліпень 2025

Інфармацыйны бюлетэнь
Супольнасць беларусаў
свету “Бацькаўшчына”

Распаўсюджваецца на правах унутранага
дакументацыі.
Меркаванні аўтараў могуць не супадаць
з думкай рэдакцыі.

Адказныя за нумар –
Н. Шыдлоўская,
А. Макоўская

Наклад 250 асобнікаў

zbsb.info e-mail: zbsb.minsk@gmail.com